

priorem ipsa executione. Unde iidem Theologi docent, hanc dilectionem prædestinati, quæ est per modum intentionis, non esse ex meritis ejus, quamvis glorificatio sit ex meritis, quæ glorificatio est executio prioris intentionis, et ex parte Dei includit etiam voluntatem, ut conferentem gloriam, et ut exequentem id quod per priorem dilectionem intentum ac prædefinitum erat. Nec solum circa ultimum effectum prædestinationis, sed etiam circa intermedios hæc distingui possunt, quatenus in eis ratio finis proximi respectu alicujus mediæ reperitur. Sic enim Deus prius secundum rationem vult hunc hominem peccatorem hic et nunc justificare, et propterea consequenter vult ut hic et nunc contritionem habeat; et ob hanc intentionem præbet illi vocationem quam scit futuram efficacem, seu infallibilem, quam propterea Augustinus sæpe appellat vocationem secundum propositum gratiæ Dei, quia, scilicet, procedit ex intentione efficaci justificandi talem hominem. Præcedit ergo secundum rationem hæc intentione; postea vero subsequitur voluntas exequens, qua Deus præbet in exercitio concursum actualem ad contritionem habendam, vel ad infundendam justitiam. Quod autem in his exemplis declaratum est, in aliis Dei voluntalibus et effectibus simili modo et ex eadem causa et radice reperitur.

26. *Ratio.* — Ratio autem a priori est, quam significavit D. Thom., quia Deus propriissime et perfectissime operatur propter finem, seclusa imperfectione, quæ in hoc genere operandi seu causalitatis in nobis reperitur; quando enim voluntas nostra propter finem operatur, illud imperfectionis est, quod actus ipse volendi realiter a voluntate procedat, et unus actus ab alio, scilicet, electio ab intentione, quando distinctæ sunt; tamen ex parte objecti, quod finis sit ratio volendi media, ad perfectionem spectat, quia operari ex proposito et ex cognitione finis, ad perfectionem simpliciter spectat, ut constat ex 1. 2, q. 4, art. 1. Hoc ergo modo convenit Deo operari propter finem, et ita de ipso Scriptura loquitur: *Universa propter semetipsum operatus est Dominus, et: Propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos Deus, Filium suum misit, Ephes. 2.* Ergo, quamvis Deus unico et simplicissimo actu intendat finem, et velit media usque ad ipsam finis consecutionem, quod nos pluribus actibus facimus, nihilominus sicut in nobis secundum rem distinguitur ordo intentionis ab ordine executionis, ita in

Deo distinguendi sunt secundum virtutem seu rationem.

27. Confirmatur ac declaratur primo, quia Deus ita vult unum propter aliud, ut ordinet unum in aliud ut in finem, ut recte docuit D. Thomas, 1 p., q. 49, art. 5, quia alias non operaretur Deus perfecto modo; ergo vel ordinat Deus medium in finem a se intentum, vel non intentum; hoc posterius impossibile est, quia finis non est ratio volendi media, nisi ut amatus et intentus; ergo necesse est finem esse intentum prius secundum rationem, quam media in ipsum ordinentur; ergo etiam in Deo finis est prior ordine intentionis, quamvis in executione sit posterior. Denique declaratur exemplo intellectus, in quo, licet Deus unico et simplicissimo actu omnia intelligat, nihilominus secundum rationem prius concipitur ut intelligens essentiam rei, quam proprietates, et principia, quam conclusionem quæ ex illis sequitur; quia ex parte objecti perfecta cognitio unius pendet ab alio, non vero e converso; sic autem se habet finis ad voluntatem sicut principium ad intellectum; ergo etiam in voluntate Dei prior est secundum rationem intentionis, quam voluntas mediorum, et consequenter etiam est prior quam ipsam voluntas Dei, ut applicans media, vel causas per quas finis intentus executioni mandatur.

28. *Solvitur ratio dubitandi.* — Ultimo declaratur hoc ipsum, respondendo ad difficultatem propositam, quæ facilius expedietur supponendo (quod supra tetigi), quamvis Deus omnia faciat quæ absolute et efficaciter vult, quomodo dicitur omnia operari secundum consilium voluntatis suæ, non tamen immediate per voluntatem suam exequi quod vult, sed per omnipotentiam suam, quam applicat ad opus, tanquam immediatum operandi principium. Ut docuit D. Thomas, 1 part., quest. 49, artic. 4, ad 4. Hoc ergo proposito, quamvis Deus uno simplicissimo actu voluntatis, et intendat aliquem finem, et applicet suam potentiam ad exequendum illum, nihilominus possunt facile in eadem voluntate hæc duo ratione distingui, et unum etiam esse prius altero secundum rationem. Unde fieri potest ut quoad intentionem voluntas divina ex se sola illam habeat, et intendat talem finem, in executione vero non sola ipsa, sed cum causa secunda illum efficiat; ut cum Deus intendit ut Petrus sit beatus, ex se et per se solum habet illud propositum, quod tamen non per se solum exequitur, sed ele-

vando et adjuvando voluntatem et intellectum Petri. Unde etiam intelligitur, in ipsis objectis harum voluntatum esse aliquam diversitatem, penes quam potest hæc distinctio rationis attendi; nam intentio finis versatur circa ipsum finem secundum se, ut obtineatur seu ponatur in esse, et ut sic non includit media nisi virtute, neque etiam includit formalem applicationem omnipotentiae divinæ ad operandum; voluntas autem exequens versatur circa media ut executioni mandanda, usque ad ultimam effectiōem ad finem exequendum necessariam. Quod si nulla sint necessaria media, neque aliæ causæ præter divinam voluntatem et potentiam, tunc ibi non erit propria intentio, que dicit habitudinem ad media; unde neque oportebit ibi distinguere ordinem intentionis ab ordine executionis, aut voluntatem intendentem ab exequente, nisi quis velit secundum rationem distinguere voluntatem divinam, ut terminam ad existentiam ipsius rei, ab eadem voluntate, ut applicante suam potentiam ad dandum tale esse, quod certe non repugnat, quamvis nobis non sit necessarium.

29. *Illatio notanda.* — Tandem hinc fit ut intentionis finis interdum nullam specialem rationem vel dispositionem ex parte objecti seu creaturæ requirat, et tamen quod voluntas exequens illum finem, hujusmodi rationem vel dispositionem supponat, ut in electione et glorificatione prædestinorum videre licet. Sic enim expedit illa vulgaris interrogatio, quomodo sine meritis velit Deus glorificare, quem gratis diligit et eligit, cum in re non det gloriam nisi propter merita, quandoquidem non aliter dat quam quare voluit et dispositus; responsio enim est, voluntatem illum electivam, quæ rationem intentionis habet. non supponere merita tamquam rationem vel dispositionem in objecto seu persona prærequisitam ut a Deo eligatur, sed potius esse effectum talis electionis; et hac ratione verum est Deum non intendere salutem prædestinati propter merita ejus, quamvis ex vi illius intentionis, velit ut in re non habeat gloriam nisi per merita, et consequenter ut ad voluntatem executivam gloriæ supponatur hæc ratio et quasi dispositio ex parte objecti, scilicet, quod habeat merita. Unde cavenda est æquivocatio illius particulæ *propter*, nam ut dicit causam finalē seu rationem objectivam propter quam Deus intendit talem finem, sic Deus non vult gloriam prædestinati propter merita ejus; ut vero dicit rationem medii, et

quasi dispositionis seu causæ moralis, sic vult Deus ut prædestinatus habeat gloriam propter merita, seu per merita; et ad hunc modum philosophandum est in mysterio incarnationis, ad explicandam primam rationem quæ Deum movit ad illud volendum, seu intendendum, ut latius in sequentibus dicturi sumus.

30. *Tertia dubitatio.* — *An intentio finis in Deo ita sit prior ratione quam electio, ut ab ea non pendeat.* — Tertia difficultas circa prædicatam doctrinam est, quia videtur in ea supponi, Deum velle finem sine dependentia a mediis; hac enim sola ratione potest dici in Deo voluntas finis prior electione mediorum, aut finis cadere prius in voluntatem Dei quam media, quia est independens ab eis quoad intentionem; hic enim nulla alia ratio prioritatis excogitari potest. Hoc autem, quod in hac doctrina supponitur, videtur plane falsum, nam ille modus intendendi prius finem quam media, imperfectionem involvit. Nos enim ideo prius intendimus finem, et postea ad electionem mediorum procedimus, quia, quando nobis finis proponitur, non habemus præsentia omnia media, nec judicamus quod eorum convenientius et utilius sit; et ideo post intentionem consulimus, et ad consilium sequitur electio. Et simili ratione, sæpe antecedit electio usum, quia cum eligimus, non statim judicamus de omnibus circumstantiis adhibendis in executione mediis, et præsertim an hic et nunc expedit. At vero in Deo non est hæc imperfectio, nam simul habet præsentia, tam finem quam media omnia, simulque comprehendit ac judicat quam sit utile unumquodque, vel conveniens, et cum quibus circumstantiis, et quomodo; ergo non oportet intelligere, etiam secundum rationem, Deum intendere finem independenter a mediis, sed omnino simul intendere finem per hæc media. Unde confirmatur: nam cum duplex intelligi possit modus intendendi finem, unus absolutus a determinatione mediorum in particulari, sed virtute tantum et confuse illa includendo; alius, determinando particularia media in ipsam intentionem finis, hic posterior est sine dubio perfectior, quia est simplicior, expressior et magis comprehensivus; ergo hic est Deo attribuendus. At vero in hoc modo intentionis non est prior fini quam medium, sed sunt omnino simul. Et confirmatur secundo, quia vel Deus potest velle finem et media hoc modo, scilicet, cum mutua dependentia, vel non. Hoc posterius

dici non potest, quia in eo modo volendi nulla est implicatio contradictionis, nullave involvitur imperfectio, et alioquin voluntas Dei est libera et omnipotens; si autem potest ita velle, ita sane vult, quia hic modus magis consentaneus est perfectioni ejus, ut ostendum est.

31. *Duplex consideratio actuum divinae voluntatis.* — Declaratio hujus difficultatis magnam, ut existimo, lucem afferet huic disputationi, et omnibus quæ in ea dicenda sunt, ne fortasse ob varium usum vocum in æquatione laboremus, quod in hac quæstione multis vereor accidisse. Principio ergo considerandum est, aliud esse loqui de divina voluntate adæquate et secundum rem, aliud vero præcise secundum abstractionem et considerationem rationis nostræ. Difficultas enim proposita videtur procedere de divina voluntate priori modo spectata, quo modo certissimum est Deum simul et eodem omnino actu velle finem, ut exequendum per illa determinata media, per quæ in re ipsa illum exequitur seu consequitur. Atque hoc et nihil aliud probant rationes adductæ. Quo sensu etiam est verum, intentionem finis habere connexionem cum electione talium mediorum in illo adæquato, et (ut ita dicam) integro actu voluntatis; et in eodem sensu est etiam verum, consecutionem finis sic intenti habere dependentiam a talibus mediis, quatenus ex vi dictæ voluntatis sine illis non obtinebitur; sicut etiam e contrario media pendent a fine, quia nisi ille esset intentus, ipsa non eligentur, nec mandarentur executioni ex vi talis voluntatis. Neque enim est inconveniens, inter finem et media esse hanc mutuam dependentiam in diversis generibus causarum, nam media pendent a fine in suo genere causæ finalis, finis autem a mediis in genere causæ efficientis vel dispositivæ. Nos autem fere in tota hac disputatione non hoc modo loquimur de divina voluntate; sic enim nihil est in illa prius aut posterius, neque hujusmodi consideratio nobis deservit ad declarandas primas rationes divinae providentiae et prædestinationis; loquimur ergo secundum præcisionem rationis nostræ; et hoc modo dicimus unum motivum in Deo esse prius alio, aut unam voluntatem esse alia priorem, ut intentionem electione.

32. *Aliud est esse ratione prius alio, aliud esse independens ab illo.* — Ut hoc autem declaretur, est considerandum secundo non esse omnino idem quod intentio sit ratione

prior electione talium mediorum, et quod sit omnino independens ab illa, seu non habens cum illa necessariam connexionem (hic enim, brevitatis causa, omnem connexionem necessariam inter duas res, dependentiam vocamus, et e converso carentiam prædictæ connexionis, appellamus independentiam); igitur aliquid esse prius alio secundum rem vel rationem, latius patet quam esse independens, quod est esse posse sine illo; anima enim prior est naturaliter suis potentias, et materia sua quantitate, quamvis et anima cum potentias, et materia cum quantitate sua, necessariam habeant connexionem naturalem, ita ut sine illis esse non possint. Unde Aristoteles, in Prædicam., cap. 11, prioritatem naturæ, quæ in causalitate consistit, ab ea distinguit, quia dicitur prius id, quod non convertitur subsistendi consequentia; et illam ab hac separari posse affirmit; potest enim causa esse necessario conjuncta cum effectu, et finis cum medio unico ac necessario, sine quo obtineri non potest; non ergo repugnat aliquid esse prius alio, uno modo, quamvis aliunde habeant inter se ita necessariam connexionem vel dependentiam, ut illud, quod prius dicitur, non possit esse sine posteriori. Duobus ergo modis possumus intelligere in Deo intentionem finis esse priorem electione mediorum. Primo, solum ratione causalitatis, seu habitudinis quam objecta inter se habent, quia unum est ratio volendi aliud, et non e converso. Secundo, ratione independentiæ, quia nimur intentio finis possit optime esse et ad effectum perduci sine talium mediorum electione. Priori modo, in universum verum est intentionem finis etiam in Deo esse ratione priorem electione, distinguendo a præscindendo, secundum rationem, unam ab alia. Probatur, quia, licet voluntas divina ex parte sui actus non habeat propriam causam, potest tamen habere rationem objectivam, ut supra dictum est, et constat ex 1 part., quæst. 19, art. 5; sed hoc modo finis est ratio volendi media, et non e converso, etiam in Deo; ergo secundum rationem prius est volitus finis quam media. Imo etiam ex parte actus, distinguendo secundum rationem, voluntas finis potest dici ratio voluntatis mediorum, ad eum modum quo unum attributum divinum dicitur ratio alterius, ut intellectus, verbi gratia, voluntatis; sicut ergo hoc modo intellectus divinus dicitur esse prior ratione quam voluntas, et scientia quam amor, ita voluntas finis est prior ratione voluntate mediorum.

Quia vero hæc prioritas non infert alteram, ut dixi, ideo non sequitur, neque est in universum verum, voluntatem finis ita esse priorem voluntate mediorum, ut possit esse sine illa, nam interdum est necessario cum illa conjuncta, seu illam secum necessario afferit, quamvis non semper, neque in omnibus eodem modo, quod superest explicandum.

33. *Quomodo intentio finis media comprehendat.* — Tertio ergo advertendum est, omnem intentionem finis includere aliquo modo media vel explicite, vel implicite, vel in communi, vel in particulari; cuius ratio est, quia intentio est efficax voluntas consequendi finem; consecutio autem dicit habitudinem ad media per quæ comparandus est, et sine quibus obtineri non potest; finis autem, prout intentus ab operante, interdum habet necessariam habitudinem ad determinatum medium, quæ connexio interdum oritur ex fine ipso secundum se; ut si quis hodie existens Salmanticae intendat post aliquod tempus esse Compluti, necesse est ut velit iter agere, quia finis ille habet necessariam connexionem cum hoc medio; aliquando vero illa connexio oritur ex speciali modo adjuncto ipsi fini vel consecutioni finis ab operante seu intendente finem, ut in exemplo positivo, si quis non tantum velit ire Complutum, sed etiam commode, etc., talis intentio habebit connexionem, non solum cum illo communi medio iter agandi, sed etiam cum tali medio, scilicet, utendi curru aut equo ad iter agendum; vel, si in ipso fine adjungatur talis circumstantia temporis, verbi gratia, existendi crastina die Compluti, necesse est ut sit connexa non solum cum electione agendi quovis modo iter, sed determinate velociter currendi. Ex quibus exemplis etiam intelligitur talem esse posse intentionem finis, ut non habeat connexionem necessariam cum electione hujus vel illius medi, si, nimur, nec finis secundum se, nec ratione modi, quo intenditur, tale medium determinate requirat; tunc enim ex vi intentionis sequetur quidem electio alius medii, non tamen hujus potius quam illius, sed id proveniet ex libertate eligentis, vel ex aliis rationibus quas potest in mediis considerare, præter utilitatem finis. Ex his ergo constat, quando intentio finis sit prior quam electio formalis et expressa determinata medi, non solum prioritate causalitatis, sed etiam subsistendi consequentia, quando vero solum prior modo; si enim finis sic intentus omnino requirit hoc medium, tunc, licet in-

tento ejus sit prior causalitate, non tamen subsistendi consequentia, quia non potest esse talis intentio quin talem electionem secum afferat, supposita sufficiente cognitione et judicio, prout in Deo supponitur; si vero finis sic intentus non limitatur ad hoc medium, sed variis modis ac viis obtineri potest, tunc, quamvis contingat, ex libertate operantis huic intentioni conjungi electionem talis medii determinate, nihilominus illa intentio ex se manet prior tali electione, non solum causalitate, sed etiam subsistendi consequentia, quia nihil repugnaret esse sine illa. 34. Hac autem tota doctrina, quæ universalis est, ad Deum applicari potest, utendo nomine causalitatis late pro quacumque ratione; nam uterque intentionis modus explicatus potest intelligi in Deo absque ulla repugnantia vel imperfectione, quia liberum est Deo velle quemcumque finem creatum, uno vel alio modo, prout sibi placuerit, et uno modo potest habere connexionem cum uno medio, et alio modo non habere illam, ut exemplis facile declarari potest; nam Deus, intendens redemptionem hominum, potuit illam simpliciter et absolute intendere, nihil aliud addendo, et hoc modo non habet necessariam connexionem cum electione unionis hypostaticæ, quia potuit Deus per alia media homines redimere; potuit etiam in ipsa intentione adhibere modum, scilicet, redimenti homines optimo modo, seu ex perfecta justitia, et hæc intentio habet necessariam connexionem cum electione unionis hypostaticæ, quia non poterat alio modo talis redemptio perfici. Simile quid videre licet in ea intentione qua Deus dilexit prædestinatos ad gloriam; potuit enim illis gloriam intendere, solum ut beatitudinem ab ipso præstandam, et ut sic non haberet talis intentio connexionem cum meritis, seu cum voluntate dandi merita prædestinatis; et, si sola vis illius intentionis consideretur, verum est quod, posito illo decreto, prædestinati consequerentur beatitudinem, etiamsi non haberent merita, quia, si Deus non elegisset hoc medium, prævidisset alium modum consequendi beatitudinem; nunc autem, quia Deus illi intentioni adjunxit electionem talis medi, scilicet, meritorum, ideo respectu illius integræ voluntatis ac providentiae verum est dicere, prædestinatum non consecutur gloriam, nisi habeat merita. Alio vero modo potuit Deus habere decretum dandi gloriam ut coronam justitiae, et hoc modo habet necessariam connexionem

cum voluntate dandi merita, ita ut licet sit prior illa, non tamen possit esse sine illa. Constat igitur, interdum intentionem finis esse priorem electione mediorum subsistendi consequentia, interdum vero minime, sed habere necessariam connexionem cum illa, et quando, et quomodo utrumque contingat.

35. *Objectio.* — *Responsio.* — *Eadem libera voluntas Dei posset manere circa unum objectum, sine aliis.* — Dicit aliquis: qua ratione intelligi potest, cum decretum Dei sit aeternum et simplex, quo vult finem consequi per hoc medium, verbi gratia, gloriam Petri per martyrium, manere hoc decretum firmum et stabile circa finem, non existente tali medio? nam, si non existit tale medium, signum est Deum non elegisse illud in suo aeterno decreto; ergo necesse est omnino non manere illud decretum, quod Deus habuit; nam, cum sit omnino simplex, non potest manere circa finem, si non manet circa medium. Respondeo negando hoc ultimum. Nam, licet ille actus sit simplicissimus, nihilominus, ut est determinatio libera ad exteriora objecta, non est ex parte ejus seu ex simplicitate ejus necessaria connexionio inter ipsum, ut terminatur ad unum objectum, et ut terminatur ad aliud, nisi inter ipsa objecta inter se ea connexionio reperiatur. Quapropter, si finis nec ratione materialis objecti, seu rei intentae, nec ratione motivi, nec ratione modi quo intenditur, habet necessariam connexionem cum tali medio, neque etiam determinatio libera, quae est in Deo ad finem per modum intentionis, habebit ex parte actus divini necessariam connexionem cum determinatione libera ejusdem actus ad tale medium. Quod quidem alii innumeris exemplis declarari potest; nam, licet Deus eodem decreto simplicissimo secundum rem voluerit creare omnes Angelos, verbi gratia, quos nunc creavit, nihilominus potest facile intelligi, voluntatem creandi unum Angelum non habere necessariam connexionem cum voluntate creandi alterum, etiam secundum presentem determinationem liberam, quam Deus habet, quia ex parte objectorum nulla est connexionio, et ex parte solius divini actus esse non potest, quia non repugnat manere eamdem determinationem ad unum objectum, et non ad aliud; et idem est de voluntate qua Deus voluit dare justitiam Adae, et permittere peccatum ejus, et de aliis similibus; alioquin fatendum esset omnia, quae Deus ab aeterno voluit facere aut permittere, talem habere connexionem in illo

decreto divino, ut de quolibet sit verum dicere, si illud non eveniat, nihil ex omnibus aliis esse futurum ex vi praesentis decreti, quia, ablato uno effectu, aufertur decretum circa illud; si autem circa unum aufertur, consequenter auferendum est circa omnia alia, quia simplicissimum est. Quod si hoc est absurdum, ut revera est, et potest illud decretum, licet in se sit simplicissimum, retineri circa unum objectum, et non circa aliud, consequenter idem dicendum est quotiescumque objecta secundum se non requirunt connexionem.

36. Ratio autem a priori est, quia determinatio libera nihil reale addit divinæ voluntati, sed idem omnino actus seipso terminatur libere ad hoc vel illud objectum, prout Deus vult, solumque ei additur respectus rationis; ergo etiam potest ille actus terminari ad unum objectum, vel solum, vel simul cum alio, sine ulla adjectione, vel ratione reali; ergo, stante in Deo determinatione libera ad duo objecta inter se et ex se non connexa, potest et debet intelligi, quod determinatio ad unum nullo modo pendet ex determinatione ad aliud; et quod posset esse in Deo determinatio eadem quæ nunc est ad hoc objectum, etiam si non esset ad aliud. Probatur haec ultima consequentia, quia neque hinc sequitur variatio aliqua realis in actu Dei, ut patet ex principio posito; neque etiam variatio secundum respectum rationis, quia optimo manere potest respectus rationis ad unum objectum sine respectu ad aliud; nulla enim probabilis ratio necessarie connexionis inter hos respectus excogitari aut fangi potest ex parte solius Dei, si in connexione ipsorum objectorum non fundatur. Et confirmatur, nam actus divinæ voluntatis, quamvis simplicissimus, potest necessario terminari ad unum objectum, et libere ad alia; et ex hoc quod illi actui, ut terminato jam ad objectum necessarium, addatur, nostro modo intelligendi, determinatio ad objecta libera, non variatur prior determinatio necessaria, sed modo nostro intelligendi, quasi extensive augetur, quamvis alio modo, scilicet, libere. Unde etiam si haec determinatio libera non adderetur, prior eadem omnino maneret; ergo similiter, quamvis intelligatur ille actus divinus, libere terminatus ad unum objectum, postea secundum rationem terminari ad aliud, non propterea intelligitur prior terminatio variari, sed quasi extendi per additionem similis terminationis; quæ si non adderetur, ni-

hilominus posset prior manere omnino eadem; et idem est quamvis ille actus voluntatis intelligatur omnino simul terminari ad utrumque objectum liberum, quia illa simultas tantum est per concomitantiam, quæ non addit connexionem. Quod si quis contendat terminationem liberam aliquid reale addere divinæ voluntati, dicimus imprimis illam sententiam neque esse receptam, neque veram, neque certe probabilem. Addimus deinde, etiam posita illa sententia, posse satis consequenter juxta illam explicari, quod diximus: nam, si actui necessario voluntatis divinæ, ut terminetur ab aeterno ad aliquod objectum extra se, aliquid reale additum est, quidquid illud sit, sive absolutum, sive respectus, ergo, cum ille actus terminatur ad duo objecta extrinseca, et inter se non connexa, duplex additio illi fiet; ergo, quamvis intelligatur ille actus terminatus ad unum objectum, et non ad aliud, poterit manere in eo illud idem quod ei additum est, ut terminetur ad unum objectum, etiam si non sit ei addita terminatio ad aliud objectum. Nec refert quod hujusmodi terminaciones, secundum quod ponuntur in Deo, dicantur inter se distingui actualiter ex natura rei, vel tantum virtualiter; nam quod in hoc dictum fuerit de terminatione necessaria et libera inter se, dicendum erit de duplice terminatione libera, scilicet, quod simpliciter esse poterat una sine alia, quomodo cumque distinguantur, quamvis postquam semel ab aeterno sunt posita, non possint amplius separari, ob immutabilitatem divinæ voluntatis. Fateor juxta illam sententiam posse defendi contrarium, eo modo quem statim explicabo, sed nihil nostra refert, ut dixi.

37. *Alia objectio.* — Sed objici adhuc potest; nam, si verum est, ut D. Thomas interdum indicat, et multi sentiunt, voluntatem nostram posse eodem simplici et indivisibili actu ferri in finem et media, posito tali actu, impossibile est, voluntatem cessare a volendo medio quin cesseret a fine, et e converso, quainvis illa ex se non habeant necessariam connexionem, sed voluntas, ex sola libertate sua, utrumque simul et eodem actu voluerit. Et ratio est, quia, si talis actus est indivisibilis, non potest per partes tolli; ergo necesse est ut vel totus maneat, vel totus auferatur; si autem totus manet, ad totum et integrum objectum terminatur; si vero totus auferatur, nihil jam erit per illum volutum; ergo, existente tali actu, non potest voluntas cessare a medio quin cesseret a fine; si autem vult cessare

39. Quocirca, qui putant hanc terminationem liberam addere aliquid reale Deo, possent juxta proportionem argumenti facti facile dicere, hanc terminationem liberam divinæ voluntatis talem esse, ut unica tantum et in se omnino indivisibilis sit, qua Deus se determinat ad volendum aliquid ad extra, quicquid illud sit, ita ut unica et indivisibili reali additione simul velit Deus quidquid extra se vult. Et hoc posito, consequenter dicendum est, ablato quocumque objecto par-